

Pep Albanell

Pep Albanell (Vic, 1945) escriu històries des de molt jove. La seva capacitat inventiva ha quedat plasmada en multitud de llibres i ha estat especialment valorat pel seu treball en el camp de la narrativa infantil i juvenil, amb una sensibilitat especial per a la fantasia i la ciència ficció. Pep Albanell, que sovint utilitza el pseudònim Joles Senell, convida als lectors de l'estrís a fer un viatge a través dels llibres i de la imaginació; ens convida a tots a redescobrir la màgia de les paraules escrites, que són un vehicle per transportar-nos a altres móns, plens d'aventures... fins i tot avui, en l'imperi de les noves tecnologies.

"Ara el món de la fantasia l'ocupen Internet, els videojocs i la televisió"

D'on surt tanta imaginació?

Jo sempre dic que la imaginació és com un múscul; tothom en té, però perquè funcioni s'ha de fer treballar. Tothom viu una mica de la fantasia, perquè sense aquesta és impossible poder enfocar determinades coses de la teva pròpia vida amb una certa gràcia. Llavors es tracta d'anar utilitzant aquesta fantasia i d'anar-la treballant...

I com treballes la fantasia?

M'alimento fonamentalment de les coses que sento i penso, del que hi ha al meu voltant, del que llegeixo. I una font de fantasia és la pròpia literatura, o el cinema. Sovint trec idees del que fan

els altres, encara que no m'agradi la manera com ho fan, i ho enfoco diferent...

Cal tenir un instint especial?

Penso que el tenim tots. Hi haurà gent que haurà de treballar més o menys. És com l'aptitud musical. Penso que tothom està capacitada per gaudir de la música com a oient; ara, com a compositor, variarà segons l'esforç. Però tothom en té, de capacitat.

Com s'alimenta aquesta capacitat d'invenió?

S'alimenta de les teves pròpies experiències, dels teus propis desitjos, de la literatura... Jo vaig descobrir la literatura de molt petit. Era una alternativa a allò que estava

vivint, una manera de fugir a una altra realitat, de vegades perquè la realitat que hi havia no m'agrada i d'altres perquè la realitat que em trobava a l'altra banda era molt més interessant. A vegades traspassava la fantasia de les novel·les que llegia a la meua realitat i la transformava.

Et deien somiatruites?

No, perquè això no vol dir que deixés de ser una persona realista. És clar, si et creus les fantasies i perds el contacte amb el món on vius, llavors és quan comences a tenir problemes d'identitat o de percepció. Sempre he estat conscient que una part era la meua realitat i l'altra la meua fantasia, i que sovint aquesta m'ajudava a viure la realitat, a donar-li un toc diferent, o a

fer-la més digerible quan aquesta era desagradable o ensopida.

Com vas començar?

Vaig començar a escriure seriosament als 16 o 17 anys. Treballava en una fàbrica de mosaics i em passava la major part del dia fent una feina molt mecànica. Arriba un moment en què això ja ho fas sense haver d'esforçar-t'hi massa, i llavors és quan tens el cap més lliure i pots començar a gaudir utilitzant aquell temps lliure que et dóna l'ocupació manual per reproduir moltes coses, fins al punt que jo mai no he deixat de fer això.

Trucs propis?

Es tracta de tenir les mans ocupades per tenir el cap lliure. Llavors és quan et pots abandonar a improvisar, a crear. A partir de la pròpia realitat, transformes el que estàs fent. Si em poso a pensar en una història, quan ho faig més bé és quan estic fent una altra cosa. Per exemple, mentre viatjo. Viatjar és molt útil, sobretot en tren i en autobús, ja que no pots fer res més que abandonar-te al viatge. Una altra cosa que m'ajuda és un joc de cartes que tinc sempre a casa. He après a fer tres o quatre solitaris de cop; no hi penso i això em va molt bé. De fet, ho faig sempre abans de començar a escriure: faig uns quants exercicis i em poso en situació.

Quan escrius per a joves o per a adults, ets un escriptor diferent?

És clar que és diferent, però em considero bàsicament un escriptor de gènere. És a dir, sóc un escriptor a qui interessa especialment fer literatura emmarcada en aquest estil, ja sigui ciència-ficció, novel·la policíaca, sentimental, eròtica, etc. El que passa és que un dels gèneres que treballo és la novel·la infantil i juvenil, que es caracteritza no tant pels temes com per l'estructura i les especificacions pròpies del gènere. La literatura infantil ha de ser més lineal que no pas especulativa o avantguardista o experimental. En definitiva, ha d'explicar una història d'una manera bastant més ordenada.

Un escriptor polivalent?

En realitat sóc un escriptor amb vocació de ser popular, encara que no ho sigui. El que no faré ara serà canviar la meua manera d'escriure per vendre més. En la meua vida he pres tres o quatre decisions importants, i una d'elles va ser entrar a treballar en una caixa d'estalvis. I ho vaig fer per poder viure d'una cosa que no fos la literatura, per així poder fer la literatura que em donés la gana. Per tant, no depend de si un llibre es ven poc o molt: escric el que vull, quan vull, de la manera que vull i en el temps que necessito.

Recomanes l'ofici?

És clar. Però el recomano a qui realment en tingui ganes i pugui fer-ho, professionalment parlant.

Suposem algú a qui li agrada molt escriure i a qui se li acudeixen històries. Què ha de fer?

Posar-se a escriure. Però hi ha altres coses. Sobretot, llegir molt. El bon escriptor ha de llegir molt, per molts motius: perquè llegint s'aprèn a escriure del que es llegeix, perquè permet saber el que agrada fer i el que no, el que interessa i el que no. També permet evitar de fer el que ja han fet els altres (sobretot si ho han fet més bé). L'escriptor també ha d'estripar molt. Té tres feines inevitables: primer, pensar què vol fer, preparar-ho,... Però una feina imprescindible és llegir, com escoltar música, anar al teatre, xerrar amb els amics, viure coses... Jo sóc dels qui pensen que per poder

escriure s'ha de viure.

Després s'ha d'escriure la història. I, finalment, hi ha un temps que marca diferències, que és la correcció i la reescriptura. És important fer això, i amb un temps de descans per deixar-ho reposar. Després es repassa i, si cal, s'estripa i es torna a començar.

La lectura interessa cada cop menys als joves.

És lògic, i per molts motius. Ara tenen molts més incentius. Quan vaig descobrir la literatura, de petit, no hi havia ni televisió. Sols hi havia cinema un cop a la setmana. Per a mi la literatura va ser l'entrada en un altre món, un món ric, superior, extraordinari: el món de la fantasia, de la imaginació, de les coses noves... Ara aquest món és Internet, els videojocs, la televisió. Tampoc no hi ha cap interès per part de les autoritats educatives i polítiques perquè això

"EL NEN TÉ UNA GRAN IL·LUSIÓ PER COMENÇAR LES COSES PERÒ TAMBÉ UNA GRAN CAPACITAT PER DESENCISAR-SE DE SEQUIDA."

canvi. La política que estan fent no és la de fomentar la lectura. Fins i tot té un cert sentit, perquè no és imprescindible llegir molt per poder ser útil socialment, econòmicament. Tampoc no podem permetre que la literatura sigui una part supèrflua de la cultura. Fa poc vaig llegir un article que deia que la culpa que no es llegeixi és perquè la literatura no s'ensenya a les escoles com les matemàtiques. Però la literatura no ha de ser divertida! Igual que passa amb la història, no només s'han d'ensenyar els moments divertits. És absurd que els nens i nenes llegeixin només llibres divertits. Han de conèixer els autors clàssics i moderns. Els meus fills van a la Universitat i no tenen l'entramat cultural que tenia jo. Ni tan sols tenen les referències judeocristianes – els joves no coneixen els episodis de la Bíblia, per exemple-. Però com que llegir no és necessari, crec que no ens hem d'amoïnar. El gust per la lectura ja sorgirà. Ara, tampoc no sóc optimista. Igual que no es pot pretendre que algú que no ha estat educat musicalment vagi al Liceu a escoltar òpera, tampoc no es pot demanar que algú que no ha estat educat per a la lectura ho faci espontàniament.

Com sorgirà?

Si en una escola hi ha un professor que no és gens entès en música, però li agrada molt, i parla amb els nois i noies i els convida a escoltar música, segurament al cap d'uns anys hi haurà molts d'aquests alumnes interessats per les qüestions musicals. De la mateixa manera, si un filòleg molt estudiós és professor, però no li agrada llegir, probablement ensenyarà als

seus alumnes molta història de la literatura i moltes teories, però mai no podrà motivar-los perquè llegeixin. En canvi, si li agrada llegir, motivarà els joves només parlant. Igual passa amb el monitor que és aficionat a l'escalada i que transmet la seva passió per aquest esport.

Cal viure-ho per poder-ho transmetre.

És clar. Cal passió. I a vegades el que dius no és l'important, sinó que el fonamental és l'actitud que transmetes. El teu missatge ha d'anar més enllà del contingut de les paraules. El missatge és allò que portes a dins i que surt espontàniament. Quan vaig a les escoles tinc el convenciment que el que pugui dir és poc important.

Per què?

De vegades, un nen pot trobar un ambient negatiu per a la lectura tant a casa com a l'escola. Si a casa no llegeixen, i si a l'escola té un professor que l'obliga a llegir i després a fer un treball... Crec que s'ha de deixar que els nens i nenes

llegeixin i facin el que vulguin! Personalment, trobo que els controls de lectura són odiosos. Sempre. Es facin com es facin. Hi ha d'altres activitats que els professors desaprofiten d'una manera flagrant.

Per exemple?

Hi ha una activitat que fan els grans que no entenc per què no es du a terme a les escoles...

Quina?

De tant en tant, vaig al que s'anomenen "clubs de lectura". Aquests solen estar integrats per jubilats que llegeixen i que, de tant en tant, es reuneixen i parlen d'allò que han llegit. Això fa més bona feina que 40.000 programes d'estimulació de lectura. És bo que els alumnes parlin del que han llegit. Si un ha llegit un llibre que li ha agradat molt, segur que transmetrà el missatge sense gaire esforç. El professor ha de reconduir, completar la informació, però el principal ha de sortir dels nens i nenes.

Hi ha un altre tema interessant per als més petits, que és el referent als premis literaris. Penso que són

"SENSE FANTASIA
ÉS IMPOSSIBLE
ENFOLAR CERTES
COSES DE LA TEVA VIDA
AMB CERTA GRÀCIA."

interessants per estimular la lectura, però tenen dos inconvenients: la competitivitat i la frustració que produeixen en els nens i nenes que no guanyen. Els premis de literatura tenen tres components que s'han d'explicar de manera detallada als participants: el selecte (és lògic que hi hagi un premi atorgat per un jurat de qualitat, integrat per gent molt selecta, amb criteri crític); un segon premi a posteriori, de votació popular; i un tercer premi que seria rifat. Per què? Perquè en els premis literaris la sort és tan important com la qualitat o la popularitat. S'ha d'haver estat jurat d'un premi unes quantes vegades per poder-ho dir...

Hem d'aconseguir que els nens i nenes es convencin que els premis són un estimul però també un joc, i que a vegades depenen de l'atzar. Han de saber que guanyar no és tan transcendent.

L'esplai és un bon espai per fomentar la lectura? Què es pot fer?

És clar. Una vegada a la setmana o quan es vulgui es pot fer un petit fòrum, sense obligació. Això és important: no obligar mai ningú. Hi ha una cosa que tinc clara -i no tinc l'obligació de ser pedagògic...-: En un col·lectiu sempre hi haurà un sector que farà el que s'hagi de fer. Aquest ja està guanyat (tens el premi abans de concursar); i n'hi haurà un altre que no ho farà mai, passi el que passi. Nosaltres, els occidentals, sovint deixem de fer una cosa perquè no en podem assolir el 100%. Si aquests dos grups són un 20%, anem al 80% restant!! Llegiu, i que els nens parlin del que els doni la gana, del llibre que vulguin. El monitor hi ha de ser per reconduir les coses. Si hi ha un nen que sempre porta còmics, per exemple, se li pot aconsellar que agafi, de tant en tant, un llibre... Però cal deixar que siguin ells els qui escullin. Si un dia tenim la sort que un infant enganxa un llibre

que li interessa, un Harry Potter, per exemple, en parlarà amb passió. L'altre instrument és la pròpia escriptura: hem de deixar que el nen s'expressi d'una manera molt espontània. Ara, cal tenir en compte que aquest té una gran il·lusió per començar les coses, però també una gran capacitat per desencisar-se de seguida. Ah, i si feu concursos, que no se us acudeixi mai que els guanyadors llegeixin els seus escrits davant dels altres nens. Això és nefast. Tothom s'avorreix, i un acte que ha de ser divertit es converteix en una cosa absolutament insuportable.

Què fas per connectar amb els lectors joves? Què els interessa?

Quan escric no em pregunto quins són els interessos dels joves, sinó que parteixo del que m'interessa a mi; no puc escriure sobre una altra cosa. He descobert que l'únic que puc fer és ser fidel a mi mateix. Ara bé, segons

com expliqui una història, sé que serà més fàcil d'entendre per a un nen que per a un altre. La qüestió no és que m'agradi a mi, sinó que m'interessi. Me l'he de poder creure i, per tant, n'he de poder parlar, especular, m'hi he de sentir bé, he de ser convincent. M'ha d'apassionar i he de ser capaç de transmetre al lector allò que sento. Això és inevitable en la comunicació verbal, però en l'escripta no és tan matemàtic.

Què és el que encara no has fet?

Convertir-me en el millor escriptor del món. Clar, cas contrari no hauria començat! La intenció és sempre escriure una obra millor que l'anterior. Quan m'adoni que ja no puc superar el que he fet abans serà perquè hauré donat tot el que havia de donar. Encara he d'escriure la gran novel·la de la meua vida, que és el que he aspirat a fer sempre. I sempre és la propera, la que encara no he començat.

"TINC CLAR QUE NO CANVIARÉ LA MEVA MANERA D'ESCRIBRE PER VENDRE MÉS. NO DEPEND DE LA LITERATURA, I AIXÍ PUC ESCRIURE EL QUE VULL."